

UDK:341.362.1:061.1
Bibliid 1451-3188, 9 (2010)
Год IX, бр. 33–34, стр. 213–233
Изворни научни рад

Ратко М. ВУКАНИЋ¹

ОПЕРАЦИЈА „АТАЛАНТА“ – АНГАЖОВАЊЕ ПОМОРСКИХ СНАГА ЕУ У БОРБИ ПРОТИВ СОМАЛИЈСКИХ ПИРАТА

ABSTRACT

The piracy off the Somali coasts is serious security threat for Somalia and the region, a security risk for the EU, and a challenge for the global security. In order to protect its economic interests, implement its Security Strategy and act as a stakeholder of global security, the EU launched military operation to combat piracy off Somali coast, the first naval operation in its history. The subject of this paper includes launching and duration of EU naval operation until July 2010. The objectives of the paper are scientific description and explanation of reasons for deploying EU naval force, and frameworks, tasks, elements and effects of the EU naval operation. Main hypothesis of this paper is that the Operation “Atalanta” was launched in order to combat Somali pirates only at sea, with focus on the Gulf of Aden. The issues, presented in seven chapters of this paper, are: reasons for launching the operation, its frameworks, tasks and elements, agreements with African states, necessary for deploying the EU naval force, contributions of the third states to EU naval forces, cooperation between EU forces and other forces in the region, and the effects of the operation.

Key words: CFSP, EU Naval Force, Somali crisis, piracy off Somali coast, maritime security, military operations.

Разлози за покретање операције

Падом режима Сиада Бареа (*Siad Barre*), који је владао од 1969. до 1991. године, започео је грађански рат у Сомалији који је довео до њеног распада. У последњој деценији 20. века, осамосталиле су се две сомалијске

---

¹ Истраживач-приправник, Институт за међународну политику и привреду, Београд, e-mail: ratko@diplomacy.bg.ac.rs.

провинције, Сомалиленд, на северозападу, и Пунтленд, на североистоку, док је преостали део земље издељен између зараћених кланова. Обнова сомалијске државе је започела 2004. године, када је од представника најјачих кланова формирана Прелазна федерална влада (*Transitional Federal Government*), са циљем да заустави грађански рат и преузме контролу над јужним и централним деловима земље. Прелазна влада је тек почетком 2007. године успела да, уз помоћ етиопске војске, успостави контролу над јужним деловима земље и главним градом, Могадишом. Од тада, сомалијска влада покушава да изгради државне институције и започне процес помирења, у чему јој помажу мировна мисија Афричке уније у Сомалији – АМИСОМ, међународне организације као што су Уједињене нације (УН), Европска унија (ЕУ), афричке регионалне организације и ванафричке државе.² За све то време, сомалијска морска обала дуга готово 3.000 km, као и њене територијалне воде, остале су без контроле, што је допринело да се у водама око Сомалије развије пиратска мрежа. Главни разлози за ширење пиратске мреже у Сомалији су дугогодишњи грађански рат, слабост сомалијске владе, али и влада у провинцијама Сомалиленд и Пунтленд, огромна количина лаког наоружања које је преплавило Сомалију, растуће сиромаштво, као и непостојање јасне стратегије поморске безбедности у региону.³ У водама око Сомалије постоје две зоне највеће активности пирата. У првој зони су пловни путеви Аденског залива, кроз који годишње прође око 25.000 бродова, тако да су сомалијски пирати постали претња за готово трећину светске трговине. Друга зона су воде југоисточно од сомалијских обала где плове бродови, који у оквиру Светског програма хране (*World Food Programme*) достављају хуманитарну помоћ за становништво Сомалије. Око 95% хуманитарне помоћи за Сомалију се превози бродовима, а највећи број њих плови на линији између Момбасе у Кенији и Могадиша. Нападима у овој зони, пирати су постали претња за опстанак сомалијског становништва и сваки напор у циљу обнове сомалијске државе.⁴ Једина озбиљна војна сила која је од 2002. до

² Global Security, *Somalia Civil War*, Интернет, <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/somalia.htm>, 31/5/2010.

³ Freedom C. Onuoha, *Sea piracy and maritime security in the Horn of Africa: The Somali coast and Gulf of Aden in perspective*, Интернет, http://www.iss.co.za/dynamic/administration/file_manager/file_links/18NO3ONUOHA.PDF?link_id=24&slink_id=8287&link_type=12&slink_type=13&tmpl_id=3, 1/6/2010.

⁴ “Report of the Secretary-General on the situation in Somalia”, United Nations Security Council, 14 March 2008, Интернет, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/264/17/PDF/N0826417.pdf?OpenElement>, 26/5/2010.

2008. године спречавала нападе пирата из Сомалије су Комбиноване снаге – 150 (*Combined Task Force – 150*), које делују у оквиру Операције „Трајна слобода – Рог Африке“ (*Operation “Enduring Freedom – Horn of Africa”*).⁵ Ова формација, коју чини чини петнаестак бродова, оперише у водама Црвеног мора, Арабијског мора, Аденског залива, Оманског залива и северних делова Индијског океана, са задатком да спречи терористичке активности и шверц наоружања, и да осигура међународну пловидбу.⁶ У склопу извршења својих задатака, ова војна формација је спречавала нападе пирата, тако да је њихова активност у периоду од 2003. до краја 2006. године била промењљивог интензитета.⁷ Током 2007. године, активност пирата се удвостручила у односу на 2006. годину, са 44 напада, од чега 13 у Аденском заливу и чак 31 источно од сомалијских обала, при чему су највише били погођени бродови који су превозили хуманитарну помоћ. Сомалијска влада је због тога, у новембру 2007. године, обавестила УН да је неопходна међународна заштита превоза хуманитарне помоћи, а 27. фебруара 2008. године је затражила хитну помоћ у борби против пирата.⁸ Савет безбедности УН је проблем сомалијских пирата сместио у оквир управљања кризом у Сомалији који обухвата и питања подршке мировној мисији АУ, повлачења етиопских трупа, развоја сомалијских безбедносних капацитета и подршке тзв. Цибути-процесу преговора између сомалијске владе и главних опозиционих група.⁹ На седници

---

⁵ Операцију „Трајна слобода“ су у октобру 2001. године покренуле САД, уз подршку тзв. коалиције вољних, ради борбе против тероризма. У октобру 2002. године је формиран посебан огранак операције за антитерористичко деловање у региону Рога Африке, и чине га *Здружене комбиноване снаге (Combined Joint Task Force – CJTF)* са базом у Цибутију, *Снаге за специјалне операције (Special Operations Forces – SOF)* и *Комбиноване снаге – 150*. United States Central Command, *Operation Enduring Freedom*, Internet, <http://www.centcom.mil/en/topics/significant-operations/operation-enduring-freedom/>, 1/6/2010.

⁶ Royal Navy, *Combined Task Force 150*, Интернет, <http://www.royalnavy.mod.uk/operations-and-support/operations/joint-operations-rn-army-raf-nato/gulf/coalition-maritime-forces-cfmcc/ctf-150/>, 2/6/2010.

⁷ У 2003. години изведен је 21 напад, 18 у Аденском заливу и 3 источно од сомалијских обала. У 2004. години било је 10 напада, 8 у Заливу и 2 источно од сомалијских обала, 2005. године је било 15 напада, 10 у Заливу и 5 источно од сомалијских обала, а 2006. године је изведено 20 напада, 10 у Заливу и 10 источно од сомалијских обала. Freedom C. Onuoha, Op.cit.

⁸ “Report of the Secretary-General on the situation in Somalia”, United Nations Security Council, 14 March 2008, Op.cit.

⁹ Приоритет у првим месецима 2008. године су били преговори између владе и њеног највећег противника *Савеза за ново ослобођење Сомалије (Alliance for the Re-liberation*

одржаној 15. маја 2008. године СБ УН је усвојио Резолуцију 1814, у којој су разматрана кључна питања за управљање кризом у Сомалији и упућен позив чланицама УН и регионалним организацијама да у међусобној координацији предузму мере ради заштите бродова који превозе хуманитарну помоћ у Сомалију.¹⁰ У складу са позивом из Резолуције 1814, Савет ЕУ је 26. маја усвојио закључке у којима је изражена забринутост због повећања пиратских активности и истакнута потреба за ширим учешћем међународне заједнице у обезбеђивању доставе хуманитарне помоћи у Сомалији. Савет је истовремено поздравио акције својих чланица, које су појединачно или у оквиру Комбинованих снага – 150, предузимале мере ради заштите пловидбе у водама око Сомалије. Ипак, била је потребна одлучнија акција ради сузбијања пиратских активности, па је СБ УН, на иницијативу САД, В.Британије и Француске, на седници одржаној 2. јуна 2008. године, усвојио Резолуцију 1816, у којој су предложене конкретне мере за борбу против пирата. Главна мера је била дозвола да државе, уз сагласност сомалијске владе, уђу у територијалне воде Сомалије и предузму све неопходне мере ради сузбијања пиратског деловања, а предвиђено време њеног трајања је било 6 месеци.¹¹ Већ 16. јуна, Савет ЕУ је одлучио да покрене механизме Заједничке политике безбедности и одбране (*Common Security and Defence Policy – CFSP*) и затражио од Комисије и Високог представника за безбедност да размотре опције за конкретну акцију против сомалијских пирата. Решеност ЕУ да се бори против пирата проистиче из три конкретна интереса. Први је спречавање пирата да наносе директну економску штету ЕУ и њеним чланицама, пошто се трговачким путевима у водама око Сомалије одвија 95% поморске трговине ЕУ, а овим путевима се ЕУ снабдева и са готово трећином потребне нафте. Други интерес је примена Стратегије безбедности чији је битан део стварање безбедног окружења Европе. Трећи интерес је повезан

---

of Somalia – ARS) који је окупио највеће исламистичке групе и партије. На преговорима у Цибутију, одржаним средином маја, уз посредовање УН, ЕУ, САД афричких и арапских регионалних организација, две стране су постигле договор да окончају сукоб и започну преговарачки процес у циљу закључења мировног споразума и помирења у Сомалији, познат као Цибути-процес.

¹⁰ “Resolution 1814 (2008)”, United Nations Security Council, 15 May 2008, Интернет, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/343/79/PDF/N0834379.pdf?OpenElement>, 25/5/2010.

¹¹ “Resolution 1816 (2008)”, United Nations Security Council, 2 June 2008, Интернет, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/361/77/PDF/N0836177.pdf?OpenElement>, 25/5/2010.

са циљевима ЕУ да постане глобални фактор одлучивања у политичким и безбедносним питањима. Акцијом против пирата, ЕУ је намеравала да покаже снагу Заједничке политике безбедности у одбрани, и способност да одговори на безбедносне претње у разним регионима света. Високи представник је 5. августа Савету представио Концепт управљања кризом (*Crisis Management Concept*), који је обухватао предлог за формирање координационе ћелије за подршку војним снагама у водама око Сомалије, као и стратегију могуће поморске операције.¹² Савет је 15. септембра одобрио Концепт, а 19. септембра је усвојио Заједничку акцију (*Joint Action*), којом је формирана Канцеларија ЕУ за поморску координацију (*European Union Naval Coordination Office – EUNAVCO*) као координациона ћелија за подршку војним снагама, које делују у сомалијским водама у складу са Резолуцијом 1816.¹³ Планирано је да ова координациона ћелија, са седиштем у Бриселу, пружа подршку војним снагама кроз размену информација на два нивоа. Први ниво је била размена унутар ЕУ која се одвијала између чланица ЕУ, шефа координационе ћелије и високог представника за спољну политику и безбедност. Други ниво је била спољашња размена ЕУ са трећим странама која је имала два канала. Први канал је била размена између Високог представника за спољну политику и безбедност и УН и Афричке уније, а други канал је била размена између шефа координационе ћелије и бродовласничких компанија, одељења Секретаријата УН, посебно Одељења за мировне операције, Светског програма хране, Међународне поморске организације и постојећих војних снага у региону, посебно Комбинованих снага – 150.¹⁴ Заједнички трошкови рада координационе ћелије који подразумевају транспорт, комуникације и администрацију су били 60.000 евра, а средствима је управљао механизам Атина.¹⁵ И поред ангажовања међународних снага и појединачних држава у водама око Сомалије, број пиратских напада је у

---

¹² Council of the European Union, *EU naval operation against piracy (EUNAVFOR Somalia - Operation ATALANTA)*, July 2010, Интернет, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/missionPress/files/100713%20Factsheet%20EU%20NAVFOR%20Somalia%20-%20version%2020_EN01.pdf, 15/7/2010.

¹³ “Council Joint Action 2008/749/CFSP”, Council of the European Union, Brussels, 19 September 2008, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:252:0039:0042:EN:PDF>, 30/5/2010.

¹⁴ *Article 13*, Ibid.

¹⁵ Атина (Athena) је механизам за финансирање и управљање заједничким трошковима операцијама ЕУ, које имају војне или одбрамбене импликације, створен је 14. маја 2007. године.

2008. години био два пута већи него 2007. До октобра је изведен 71 напад, у Аденском заливу 61 уз 19 отмица, а у водама источно од сомалијске обале је било 10 напада уз 5 отмица. Само у октобру, пирати су изводили по два напада дневно, а у заробљеништву су држали 13 бродова са 300 чланова посаде.¹⁶ Увећање броја пиратских напада и велики број отмица је пресудно утицао на одлуке Савета ЕУ покрене поморску операцију у циљу сузбијања пиратских активности. Појединачно ангажовање држава и деловање Комбинованих снага – 150 није било довољно, и постојала је потреба за додатним снагама. У складу с том потребом, СБ УН је 7. октобра усвојио Резолуцију 1838, којом је још једном позвао све државе, које имају капацитета, да сарађују са сомалијском владом у борби против пирата, и истовремено поздравио процес припремања поморске операције ЕУ, дајући сигнал да се на ову операцију озбиљно рачуна.¹⁷

Правни оквир и сврха операције

У оквиру припрема за извођење поморске операције, Високи представник је 30. октобра послао писмо сомалијској влади у коме се тражи одобрење за улазак будућих снага ЕУ у територијалне воде Сомалије. Сомалијска влада је потврдно одговорила већ наредног дана, након чега су отпочели преговори ради закључења споразума о статусу војних снага ЕУ у Сомалији. Након завршених припрема, Савет ЕУ је, на седници одржаној 10. новембра 2008. године, усвојио Заједничку стратегију, којом су формиране *Поморске снаге ЕУ (European Union Naval Force – EUNAVFOR)* и дефинисана *Операција „Аталанта“* – прва поморска операција ЕУ.¹⁸ Сврха ове операције је заштита бродова, који су у оквиру Светског програма хране достављали хуманитарну помоћ у Сомалију, заштита међународне пловидбе у водама око Сомалије и спречавање и сузбијање пиратских активности. У складу с тим, Поморске снаге ЕУ су добиле 6 конкретних задатака:

---

¹⁶ Council of the European Union, *European Union Initiatives in support of implementation of UNSCR 1816*, Интернет, www.consilium.europa.eu/.../081015_EU_naval_coordination_cell.ppt, 30/5/2010.

¹⁷ “Resolution 1838 (2008)”, United Nations Security Council, 7 October 2008, Интернет, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/538/84/PDF/N0853884.pdf?OpenElement>, 25/5/2010.

¹⁸ “Council Joint Action 2008/851/CFSP”, Council of the European Union, Brussels, 10 November 2008, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:301:0033:0037:EN:PDF>, 30/5/2010.

1. Обезбеђивање заштите за бродове Светског програма хране, укључујући и присуство наоружаних јединица на тим бродовима;
2. Заштита трговачких бродова, на основу процене о њиховој угрожености;
3. Надгледање области у близини сомалијске обале у којима постоји опасност од напада пирата;
4. Преузимање свих неопходних мера, укључујући и употребу силе ради одвраћања, спречавања и сузбијања пиратских активности;
5. Хапшење, притварање и изручење особа које учиниле пиратска дела или су за то осумњичене, и заплена добара везаних за пиратске активности;
6. Повезивање са организацијама и државама, које учествују у борби против пирата, посебно са Комбинованим снагама – 150.¹⁹

Заједничком стратегијом је предвиђено да операција траје 12 месеци од дана када постигне почетни оперативни капацитет.²⁰ У складу с тим, било је потребно продужити период, у ком је био могућ улазак у територијалне воде Сомалије ради борбе против пирата, одређен Резолуцијом 1816. У том циљу је СБ УН, на седници одржаној 2. децембра 2008. године, усвојио Резолуцију 1846, којом је овај период продужен за 12 месеци.²¹ Одлуку о покретању Операције „Аталанта“ Савет ЕУ је донео већ 8. децембра, усвајањем Плана операције (*Operation Plan*) и Правила службе (*Rules of Engagement*), и давањем овлашћења Команданту операције да изда Наредбу за покретање (*Activation Order – ACTORD*). Операција је почетни оперативни капацитет постигла 13. децембра, а већ 25. децембра су бродови у њеном саставу учествовали у праћењу бродова кроз Аденски залив.²²

Елементи операције

Политичка контрола и одређивање стратешких праваца операције је у надлежности Комитета за политику и безбедност (*Political and Security Committee – PSC*), који Савету ЕУ шаље извештаје о току операције.

---

¹⁹ Article 2, Ibid.

²⁰ Почетни оперативни капацитет (Initial Operating Capability – IOC) је најмањи капацитет потребан за учинковито ангажовање снага.

²¹ “Resolution 1846 (2008)”, United Nations Security Council, 2 December 2008, Интернет, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/630/29/PDF/N0863029.pdf?OpenElement>, 25/5/2010.

²² “EU NAVFOR – operation ATALANTA, the first EU maritime operation”, *ESDP Newsletter: winter 2009*, Интернет, http://www.iss.europa.eu/uploads/media/ESDP_Newsletter_007.pdf, 1/2/2010.

Управљање војним делом операције је у надлежности Војног комитета ЕУ (*European Union Military Committee – EUMC*), који шаље извештаје Комитету за политику и безбедност. Целокупна команда над операцијом је поверена Команданту операције (*Operation Commander*), чији је штаб смештен у Нортвуду у Енглеској. Савет ЕУ је у Заједничкој акцији, за команданта операције одредио контра-адмирала британске морнарице, Филипа Џонса (rear-admiral Phillip Jones). Контра-адмирал Џонс је командовао операцијом до 27. маја 2009. године, када је Комитет за политику и безбедност на место команданта поставио другог контра-априла адмирала британске морнарице, Петера Хадсона (rear-admiral Peter Hudson).²³ Од 14. јуна 2010. године, на овом положају је британски генерал-мајор Бастер Ховс (major-general Buster Howes).²⁴ Командант операције је надређен свим елементима операције, и директно одговоран Војном комитету ЕУ, коме шаље редовне извештаје. Непосредну команду над поморским снагама ЕУ, које учествују у операцији има Комадант снага (*Force Commander*), кога поставља Комитет за политику и безбедност.²⁵

Први елемент операције је Центар за поморску безбедност на Рогу Африке (*Maritime Security Centre – Horn of Africa – MSCHOA*), који је формиран већ почетком децембра 2008. Овај центар служи за прикупљање и размену информација, и проистекао је из раније основане Канцеларије за поморску координацију, која је престала да постоји. Разменом информација са другим центрима, бродовласничким компанијама и њиховим удружењима, као и војним снагама у региону, овај центар ствара ширу слику о активностима пиратске мреже и упозорава на потенцијално

---

²³ “Political and Security Committee Decision Atalanta/4/2009”, Political and Security Committee, Brussels, 27 May 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:132:0020:0020:EN:PDF>, 30/5/2010.

²⁴ Council of the European Union, *EU naval operation against piracy (EUNAVFOR Somalia - Operation ATALANTA)*, July 2010, Op.cit.

²⁵ Први Командант снага је био комодор грчке морнарице Антониос Папајону (commodore Antonios Papaionou), који је постављен 18. новембра 2008. године. Комитет за политику и безбедност је у досадашњем току операције поставио још четири команданта, следећим редоследом: капетан шпанске морнарице Хуан Гарат Караме (captain Juan Garat Caramé), 17. марта 2009. године, комодор холандске морнарице Петер Бинт (commodore Peter Bindt), 22. јула, контра-адмирал италијанске морнарице Ђовани Гумијеро (rear-admiral Giovanni Gumiero), 4. децембра 2009. године, и шведски контра-адмирал Јан Тернквист (rear-admiral Jan Thörnqvist), 23. марта 2010.

опасне зоне и бродове.²⁶ Овај центар је повезан и размењује информације са још четири центра, који прате кретање бродова и активности пирата у региону. Први центар је *Канцеларија Уједињеног Краљевства за операције поморске трговине (United Kingdom Maritime Trade Operations Office – UKMTO)*, са седиштем у Дубају. Бродови који плове у региону, шаљу у овај центар редовне извештаје о свом курсу, брзини, позицији и наредној луци. На основу тих извештаја, овај центар прати њихово кретање и шаље информације другим центрима и војним снагама у региону.²⁷ Други центар је Канцеларија за поморске везе (*Maritime Liaison Office – MARLO*), која служи за размену информација између морнарице САД, Комбинованих снага и трговачких бродова у региону, који је у зони одговорности Централне команде војске САД (Блиски и Средњи исток).²⁸ Трећи је Центар за размену информација (*Information Sharing Centre*), формиран у оквиру споразума између 16 азијских држава о борби против пирата. Овај центар прикупља информације о бродовима, чије су матичне луке или крајње одредиште у азијским земљама, потписницама споразума.²⁹ Четврти је *Центар Међународног поморског бироа за пријављивање пиратства (International Maritime Bureau’s Piracy Reporting Centre)*, који функционише као примарна тачка за пријављивање пиратских напада. На основу информација, које добија од бродова у свим деловима света, овај центар обезбеђује дневно праћење активности уз препоруке о опасним зонама и потенцијално опасним и сумњивим бродовима.³⁰ Други елемент операције су Поморске снаге ЕУ, које располажу флотом од 20 бродова, неколико морнаричких авиона и 1.800 људи. Флоту углавном чине фрегате и неколико корвета, које су изабране

---

²⁶ Maritime Security Centre – Horn of Africa, *About the Maritime Security Centre – Horn of Africa*, Интернет, <http://www.mschoa.org/About.aspx>, 2/6/2010.

²⁷ Maritime Security Centre – Horn of Africa, *UKMTO Dubai*, Интернет, <http://www.mschoa.org/Links.aspx>, 2/6/2010.

²⁸ Maritime Security Centre – Horn of Africa, *MARLO*, Интернет, <http://www.mschoa.org/Links.aspx>, 2/6/2010.

²⁹ Споразум, од 2006. године, примењује 16 држава: Бангладеш, Брунеј, Вијетнам, Индија, Индонезија, Јапан, Јужна Кореја, Камбоџа, Кина, Лаос, Малезија, Сингапур, Тајланд, Филипини и Шри Ланка. ReCAAP Information Sharing Centre, *ReCAAP & ISC*, Интернет, http://www.recaap.org/index_home.html, 2/6/2010.

³⁰ ICC Commercial Crime Services, *IMB Piracy Reporting Centre*, Интернет, http://www.icc-ccs.org/index.php?option=com_content&view=article&id=30:welcome-to-imb-piracy-reporting-centre&catid=28:home&Itemid=12, 1/6/2010.

због ватрене моћи којом располажу, уз добре маневарске способности и релативно велику брзину, што је веома важно имајући у виду да пирати располажу углавном мањим и брзим пловилима.³¹ Окосницу снага чине бродови и људство из састава оружаних снага В. Британије, Грчке, Италије, Немачке, Француске, Холандије, Шведске и Шпаније, а у мањој мери учесвују и припадници оружаних снага Белгије, Ирске, Кипра, Португала, Луксембурга, Малте и Финске.³² Оперативна зона у која делују Поморске снаге ЕУ се простире до 500 наутичких миља (око 900 km) од сомалијске обале и обала суседних држава, са којима ЕУ има закључене споразуме о статусу снага (Кенија, Џибути, Сејшели). Зона има површину од око милион квадратних миља, што је више од 3 милиона km² и обухвата Црвено море, Аденски залив и Индијски океан до 60° источне географске дужине. За финансирање заједничких трошкова операције, предвиђено је 8,3 милиона евра, и њима се управља помоћу механизма Атина. Заједнички трошкови покривају функционисање Команде операције и Команде снага, док све остале трошкове носе државе у складу са ангажманом својих контингената.³³

Споразуми са афричким државама

На основу члана 24 Уговора о ЕУ, Председништво ЕУ је већ почетком новембра започело преговоре о статусу снага ЕУ у Сомалији, а у току децембра су вођени преговори са Џибутијем. Потреба закључивања оваквог споразума са Сомалијом проистиче из самих циљева операције, пошто су воде око Самалије биле најугроженије. Споразум са Џибутијем је био потребан због стретешког положаја ове државе у Аденском заливу.³⁴ Савет ЕУ је 22. децембра одобрио потписивање споразума о статусу Поморских снага ЕУ у овим државама и овластио председавајућег да одреди представнике, који ће споразум да потпишу. Споразум са

³¹ Фрегате су бродови носивости 2000-6000 тона, уз брзину 25-30 чворова (46-56 km/h), а корвете су лакши бродови 500-2000 тона, уз брзину преко 40 чворова (више од 60 km/h). Пловила које користе пирати су углавном бродови лакши од 500 тона, који могу да развију велике брзине.

³² Council of the European Union, *EU naval operation against piracy*, July 2010, Op.cit.

³³ Article 14, "Council Joint Action 2008/851/CFSP", op.cit.

³⁴ Из Џибутија се најлакше може контролисати *Баб ел Мандеб*, мореуз који спаја Аденски залив и Црвено море. У Џибутију се налази једна од највећих морских лука у региону, као и база *Здружених комбинованих снага* и највећа француска војна база у иностранству.

Сомалијом је потписан 31. децембра у Најробију, главном граду Кеније, на енглеском језику.³⁵ Са владом Цибутија, споразум о статусу Поморских снага ЕУ је потписан 5. јануара у Цибутију, са истим садржајем, али на француском језику.³⁶ На основу закључених споразума, Поморске снаге ЕУ и њихови припадници имају обавезу да поштују законе државе-домаћина и уздржавају се од било каквих активности, које нису у складу са сврхом операције. Такође су дужни да обавесте владу државе-домаћина о пловилима и летилицама које оперишу у њеним територијалним водама или улазе у њене морске или ваздушне луке. У споразумима су утврђена и правила идентификације припадника снага ЕУ, као и начин обележавања летилица и пловила која учествују у операцији. Одредбама ових споразума, припадници снага ЕУ уживају дипломатске привилегије и имунитете на територији државе-домаћина, имају право да несметано прелазе њене границе и изузети су од било какве пасошке, царинске и имиграционе контроле. Припадници снага ЕУ нису одговорни за штету и повреде, које проузрокују у току вршења задатака, и над њима јурисдикцију у кривичном поступку имају искључиво државе које су их послале. Држава-домаћин, на основу споразума, гарантује снагама ЕУ слободу кретања на својој територији, укључујући територијалне воде и ваздух. Снаге ЕУ имају право да користе јавне путеве, мостове, луке и аеродроме без икакве накнаде, али нису изузете од трошкова, које би за одређене услуге плаћале и оружане снаге државе-домаћина. Ови споразуми су почели да се примењују од дана када су потписани и важе до момента док последњи елемент у саставу снага ЕУ не напусти територију државе-домаћина. Уколико би једна од страна престала да примењује споразум, то не би утицало на већ стечена права и преузете обавезе. Пошто пиратство спада у кривична дела, битан део борбе против сомалијских пирата је њихово кривично гоњење. Судски поступци против пирата нису могли да се изводе на бродовима Поморских снага ЕУ, нити у нестабилној Сомалији, па је било потребно пронаћи државу у којој би такви поступци

---

³⁵ “Agreement between the European Union and the Somali Republic on the status of the European Union-led naval force in the Somali Republic in the framework of the EU military operation Atalanta”, Nairobi, 31 December 2008, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:010:0029:0034:EN:PDF>, 30/5/2010.

³⁶ “Accord entre l’Union européenne et la République de Djibouti relatif au statut des forces placées sous la direction de l’Union européenne dans la République de Djibouti dans le cadre de l’opération militaire de l’Union européenne Atalanta”, Djibouti, 5 Janvier 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:033:0043:0048:FR:PDF>, 30/5/2010.

били изводљиви. Кенија је била најбоље решење због стабилности институција и географске близине, а у овој држави је присутан и део сомалијског државног апарата као и представници УН.³⁷ Кенијска влада је 5. децембра 2008. године прихватила могућност да на својој територији суди пиратима, након чега је Председништво ЕУ са њом започело преговоре ради закључења посебног споразума, који би регулисао услове и начине изручења и судског поступка против учинилаца пиратских дела или осумњичених, које су ухапсиле Поморске снаге ЕУ. Споразум са Кенијом је закључен 6. марта 2009. године, разменом писама.³⁸ Овим споразумом, Кенија се обавезала да прихвати особе, које је су снаге ЕУ ухапсиле и притвориле, као и заплена добра у вези с пиратским активностима, и обавезала се да ће их предати одговарајућим властима ради даљег поступка. Споразумом је предвиђено да изручене особе морају да буду третиране у складу са хуманитарним правом, уз правично суђење и изричиту забрану нехуманих поступака, мучења и смртне казне. Споразум се, на привременој основи, примењује од дана закључења, а ступа на снагу када стране окончају своје унутрашње правне процедуре. Рок важења споразума је 6 месеци од дана када једна од страна обавести другу о намери да га откаже.

Учешће не-чланица ЕУ у операцији

У Заједничкој акцији усвојеној 10. новембра 2008. године, Комитет за политику и безбедност је добио овлашћење да позива не-чланице ЕУ да учествују у Поморским снагама и операцији, као и да доноси одговарајуће одлуке с тим у вези. Не-чланице би имале иста права као чланице ЕУ у свакодневном управљању операцијом, а детаљни модалитети њиховог учешћа би били предмет посебног споразума.³⁹ Прва не-чланица ЕУ, која је позвана да учествује у операцији је Норвешка, а разлози су дугодишња сарадња у питањима безбедности и унапређење партнерства са НАТО,

³⁷ Опширније о деловању Система УН у Кенији, погледати Интернет: <http://www.un-kenya.org>.

³⁸ “Exchange of Letters between the European Union and the Government of Kenya on the conditions and modalities for the transfer of persons suspected of having committed acts of piracy and detained by the European Union-led naval force (EUNAVFOR), and seized property in the possession of EUNAVFOR, from EUNAVFOR to Kenya and for their treatment after such transfer”, Nairobi, 6 March 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:079:0049:0059:EN:PDF>, 30/5/2010.

³⁹ *Article 10*, “Council Joint Action 2008/851/CFSP”, *Op.cit.*

чији је Норвешка члан. Комитет за политику и безбедност је 21. априла 2009. године донео одлуку да прихвати учешће Норвешке у снагама ЕУ, на основу препорука Војног комитета ЕУ и Команданта операције.⁴⁰ Истог дана Комитет за политику и безбедност је формирао Комитет учесника (*Committee of Contributors*), посебно тело за управљање операцијом у чији састав су ушле чланице ЕУ и Норвешка.⁴¹ Норвешки допринос операцији је једна фрегата, која учествује у патролама кроз Аденски залив. Друга нечланица, која је позвана је Хрватска, кандидат за чланство у ЕУ, и чланица НАТО. Комитет за политику и безбедност је 10. јуна прихватио учешће Хрватске у снагама ЕУ, и сходно томе допунио састав Комитета учесника.⁴² Посебан споразум о учешћу Хрватске у Поморским снагама ЕУ је закључен 27. јула 2009. године у Бриселу. Овим споразумом, Хрватска се придружила снагама ЕУ, и добила иста права и обавезе као и остале учеснице операције. У анексу споразума су предвиђени услови и начин за изручење осумњичених и заплених добара, који је по задржини исти као споразум закључен са Кенијом.⁴³ Учесће Хрватске у операцији, подразумева слање по неколико припадника њених оружаних снага на бродове Поморских снага ЕУ, као и спровођење кривичног поступка против пирата пред хрватским правосудним органима. Трећа нечланица, која је позвана да учествује у операцији је Црна Гора, придружена држава ЕУ. Комитет за политику и безбедност је 2. октобра 2009. године донео одлуку о прихватању учешћа Црне Горе у снагама ЕУ.⁴⁴ Споразум о учешћу Црне Горе у снагама ЕУ је закључен 16. марта

---

⁴⁰ “Political and Security Committee Decision Atalanta/2/2009”, Political and Security Committee, Brussels, 21 April 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:109:0052:0052:EN:PDF>, 30/5/2010.

⁴¹ “Political and Security Committee Decision Atalanta/3/2009”, Political and Security Committee, Brussels, 21 April 2009., Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:112:0009:0010:EN:PDF>, 30/5/2010.

⁴² “Political and Security Committee Decision Atalanta/5/2009”, Political and Security Committee, Luxembourg, 10 June 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:148:0034:0034:EN:PDF>, 30/5/2010.

⁴³ “Agreement between the European Union and the Republic of Croatia on the participation of the Republic of Croatia in the European Union military operation to contribute to the deterrence, prevention and repression of acts of piracy and armed robbery off the Somali coast (Operation Atalanta)” Brussels, 27 July 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:202:0084:0089:EN:PDF>, 30/5/2010.

⁴⁴ “Political and Security Committee Decision Atalanta/7/2009, Political and Security Committee, Brussels, 2 October 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:270:0019:0020:EN:PDF>, 30/5/2010.

2010. године, и по свом садржају је сличан споразуму који је ЕУ већ закључила са Хрватском.⁴⁵

Сарадња са осталим војним снагама у региону

Своје задатке, Поморске снаге ЕУ извршавају сарађујући са међународним снагама и морнарицама појединачних држава, које су укључене у борбу против сомалијских пирата. У оквиру Операције „Трајна слобода“, већ су оперисале Комбиноване снаге – 150. Међутим, пошто је њихова борба против пирата била секундарни задатак у оквиру борбе против тероризма, у јануару 2009. године су формиране Комбиноване снаге – 151, чији је примарни задатак постала борба против сомалијских пирата.⁴⁶ Друга врста међународних снага, са којима сарађују Поморске снаге ЕУ, су оне које изводе операције у оквиру НАТО. Прва операција (октобар-децембар 2008. године) је била Удружени снабдевач (*Allied Provider*), у оквиру које су поморске снаге НАТО обезбеђивале бродове са хуманитарном помоћи за Сомалију. Друга операција (март-август 2009. године) је Удружени заштитник (*Allied Protector*), чији је задатак била борба против сомалијских пирата. Од августа 2009. године траје операција Океански штит (*Ocean Shield*), чији је задатак борба против пирата и помоћ државама у региону да развију сопствене капацитете за сузбијање пиратске мреже.⁴⁷ Што се појединачних држава тиче, бродове су у регион послале Русија, Индија и Кина, крајем 2008. године, Малезија и Јапан, почетком 2009. године, а средином године, Иран, Судијска Арабија и Јемен.⁴⁸ Сарадња Поморских снага ЕУ са снагама појединачних држава, НАТО и

⁴⁵ “Agreement between the European Union and Montenegro on the participation of Montenegro in the European Union military operation to contribute to the deterrence, prevention and repression of acts of piracy and armed robbery off the Somali coast (Operation Atalanta)” Brussels, 16 March 2010, Интернет, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st06/st06976.en10.pdf>, 30/5/2010.

⁴⁶ Окосницу ове формације чини 5-8 бродова и људство поморских снага САД, Британије, Француске, Канаде, Холандије, Пакистана, Турске, Аустралије, Сингапура и Јужне Кореје. Combined Maritime Forces, *Combined Task Force (CTF) 151*, Интернет, <http://www.cusnc.navy.mil/cmef/151/index.html>, 1/6/2010.

⁴⁷ North Atlantic Treaty Organization, *Counter-piracy Operations*, Интернет, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48815.htm, 2/6/2010.

⁴⁸ “Report of the Secretary-General pursuant to Security Council resolution 1846 (2008)”, United Nations Security Council, 13 November 2009, Интернет, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/597/26/PDF/N0959726.pdf?OpenElement>, 26/5/2010.

Комбинованим снагама – 151, се одвија на формалном и неформалном нивоу. Формални ниво је Контакт-група за проблем пиратства у Сомалији (*Contact Group on Piracy Off the Coast of Somalia*) формирана 14. јануара 2009. године, у складу са Резолуцијом 1851 СБ УН, усвојеном 16. децембра 2008. године. У раду Контакт-групе учествује 49 држава од којих су 14 чланице ЕУ: Аустрија, Белгија, В. Британија, Грчка, Данска, Кипар, Италија, Немачка, Португал, Француска, Холандија, Чешка, Шведска и Шпанија, и 7 међународних организација: ЕУ, Арапска лига, Афричка унија, НАТО, УН, Међународна поморска организација и Интерпол. Контакт-група ради у виду пленума, који се састаје тромечено у Њујорку, и 4 радне групе, које се састају по потреби. Прва радна група се бави питањима везаним за координацију војних операција и размену информација, делокруг друге групе су правна питања, трећа се бави унапређењем самозаштите бродова, а четврта је задужена за јавно информисање.⁴⁹ Кокретна сарадња снага у региону се одвија преко неформалне Групе за размену сазнања и деконфликтацију (*Shared Awareness and Deconfliction Group – SHADEG*), коју су децембра 2008. формирале Поморске снаге ЕУ и снаге у оквиру Операције „Трајна слобода“ ради решавања војно-техничких питања. Данас су у чланству ове групе све државе и савези који учествују у борби против сомалијских пирата као и представници бродовласничких компанија.⁵⁰

Учинак операције

Задатке предвиђене Заједничком акцијом, Поморске снаге ЕУ остварују на три начина.

Први начин је патролирање у водама око Сомалије, при чему су Поморске снаге сконцентрисане на Аденски залив, где је у току 2008. године и забележено највише напада. Од 111 напада у току 2008. године, у Аденском заливу је извршено 92, уз 32 отмице, што је успешност од 35%. Са друге стране, у водама источно од Сомалије је забележено 19 напада, уз 10 отмица, што је успешност од преко 50%.⁵¹ Главни метод заштите пловидбе у Аденском заливу је обезбеђивање Међународно признатог транзитног коридора (*Internationally Recognized Transit Corridor – IRTC*),

---

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ ICC Commercial Crime Services, *2009 worldwide piracy figures surpass 400*, 14 January 2010, Интернет, http://www.icc-ccs.org/index.php?option=com_content&view=article&id=385:2009-worldwide-piracy-figures-surpass-400&catid=60:news&Itemid=51, 1/6/2010.

који је формиран у сарадњи са осталим војним снагама у региону. Овај пловни пут има две линије: северну, којом бродови плове у смеру запад-исток, и јужну, којом плове у смеру исток-запад. Обе линије су широке по пет наутичких миља, и између њих постоји зона широка две миље. Северна линија коридора почиње на 45° источне географске дужине и између 11° 48' и 11° 53' северне географске ширине, а завршава се на 53° источне географске дужине и између 14° 23' и 14° 18' северне географске ширине. Јужна линија коридора почиње на 53° источне географске дужине и између 14° 30' и 14° 25' северне географске ширине, а завршава се на 45° источне географске дужине и између 12° 00' и 11° 55' северне географске ширине.⁵² На овом коридору и око њега је распоређена главнина снага ЕУ. Заштита бродова на овом коридору се врши на три начина. Први начин је обавештавање и размена информација са бродовима и пружање информација како да се сами заштите. Други је идентификовање потенцијално рањивих бродова, и пружање заштите кроз организовање пратње. Трећи начин је развој система групног проласка, при чему се бродовима саветује да путују у групама кроз коридор јер их је тако лакше пратити, а у групи могу и боље да се заштите. Команда операције сматра да је овај начин много бољи од појединачног праћења, пошто Поморске снаге ЕУ немају довољно капацитета да заштите сваки брод, а коридором свакодневно пролази на стотине.⁵³ Други начин за извршење постављених задатака је организовање пратње за бродове Светског програма хране. Поморске снаге ЕУ су децембра 2008. године, преузеле од НАТО заштиту бродова, који превозе хуманитарну помоћ за Сомалију. Од тада, до половине јула 2009. године, Поморске снаге ЕУ су организовале пратњу за 75 појединачних бродова и конвоја, који су превезли око 415.000 тона хуманитарне помоћи.⁵⁴ Трећи начин извршавања задатака је развој унапређење рада Центра за поморску безбедност на Рогу Африке, као и развој посебног војног комуникационог система Меркур (Mercury), који омогућава сталну везу између војних снага у региону. И поред присуства Поморских снага ЕУ, и осталих морнарица, број напада пирата се готово удвостручио у односу на 2008. годину. Током 2009. године забележено је

⁵² Redfour Security Group, *Internationally Recommended Transit Corridor (IRTC)*, Интернет, http://www.redfour-group.com/clientdocs/doc_download/4-gulf-of-aden-irtc.html, 2/6/2010.

⁵³ "Making a difference", *ESDP Newsletter: summer 2009*, Интернет, http://www.iss.europa.eu/uploads/media/ESDP_Newsletter_008.pdf, 1/6/2010.

⁵⁴ Council of the European Union, *EU naval operation against piracy (EUNAVFOR Somalia - Operation ATALANTA)*, July 2010, Op. cit.

214 напада уз 47 отмица, а на крају године пирати су држали у заробљеништву 12 бродова и 263 члана посаде.⁵⁵ Ипак, повећање броја напада није донело сразмерно повећање успеха пирата. Успешност напада у 2008. години је била око 38%, док је у 2009. години пала на око 20%, што је директна последица ангажовања међународних и појединачних војних снага у региону.

У првом тромесечју 2009. године, било је десет пута више напада него у истом периоду 2008, 61 према 6. У Аденском заливу је изведен 41 напад уз 5 отмица, што је просечна успешност од 12%. Ипак, стопа успешних напада пирата се у првом тромесечју 2009. године значајно смањила у односу на последње тромесечје 2008. године, када је износила готово 30%. У јануару 2009. године, стопа успешности је била око 20%, у фебруару око 11%, а у марту мања од 8%. Међутим, у истом периоду, број напада источно од сомалијских обала је био 20 уз 4 отмице, што је троструко увећање у односу на последње тромесечје 2008. године, када је изведео 7 напада уз 2 отмице. Од тих 20 напада, чак 18 је изведено у марту, што указује на померање активности пирата ка југу, ван Аденског залива, у ком је главнина присутних поморских снага. Због тога су Поморске снаге ЕУ морале да изместе део флоте ван залива, како би зауставиле ширење пиратске мреже у водама источно од Сомалијских обала.⁵⁶ Главна последица тога је повећање стопе успешности пиратских напада у Аденском заливу током другог тромесечја 2009. Пирати су извели 45 напада уз 12 отмица, тако да се стопа успешности попела на 26%. Ипак, у водама источно од сомалијске обале ширење пиратске мреже је привремено заустављено, а пиратско деловање се задржало на нивоу из првог тромесечја, са 23 напада уз 8 отмица.⁵⁷ Укупно у првој половини 2009. године, број напада пирата је већ надмашио број из читаве 2008. године, са 114 напада и 29 отмица. Од тога је у Аденском заливу било 86 напада са 17 отмица, а у водама источно од сомалијске обале 43 напада уз 12 отмица. Истовремено са повећањем броја напада, повећао се и број напада са коришћењем ватреног оружја, у првих

---

⁵⁵ ICC Commercial Crime Services, *2009 worldwide piracy figures surpass 400*, op.cit.

⁵⁶ ICC Commercial Crime Services, *Piracy attacks almost doubled in 2009 first quarter*, 21 April 2009, Интернет, http://www.icc-ccs.org/index.php?option=com_content&view=article&id=350:piracy-attacks-almost-doubled-in-2009-first-quarter&catid=60:news&Itemid=51, 1/6/2010.

⁵⁷ ICC Commercial Crime Services, *Piracy doubles in first six months of 2009*, 15 July 2009, Интернет, http://www.icc-ccs.org/index.php?option=com_content&view=article&id=362:piracy-doubles-in-first-six-months-of-2009&catid=60:news&Itemid=51, 1/6/2010.

шест месеци 2009. године је било 54, док је током читаве 2008. године било 39 оружаних напада. У трећем тромесечју је забележено најмање пиратских напада, у Аденском заливу 14, а источно од сомалијских обала само 2, а главни разлог је период монсуна који отежавају пловидбу.⁵⁸ Од октобра 2009. године су поново интензивирани пиратске активности. У Аденском заливу је у последњем тромесечју изведено 34 напада. У водама источно од сомалијске обале је изведено чак 33 напада уз 13 отмица, чиме се интензитет пиратских активности у овим два зона практично изједначио. Док су на једној страни Поморске снаге ЕУ, у сарадњи са осталим снагама, успеле да сузбију пиратску мрежу и заштите пловидбу у Аденском заливу, дотле је велико морско пространство источно од сомалијских обала остајало незаштићено. Шта више, пирати су почели да нападају бродове на и удаљености већој од хиљаду наутичких миља од сомалијских обала.⁵⁹ Главна мера у циљу решавања овог проблема је било ширење оперативне зоне Поморских снага ЕУ на воде око Сејшела. У писмима од 2. априла и 31. августа 2009. године, влада Сејшела је тражила да се Поморске снаге ЕУ распореде у територијалним водама овог архипелага, и омогући кривично гоњење пирата пред органима Сејшела, чиме би се спречили напади пирата на великој удаљености од сомалијских обала. Савет ЕУ је 23. октобра 2009. године одобрио потписивање споразума који регулишу ова питања.⁶⁰ Разменом писама 30. октобра закључен је споразум о условима и начину пребацивања притвореника и њиховом суђењу, са сличним садржајем као што је споразум са Кенијом.⁶¹ Споразум о статусу Поморских снага ЕУ на Сејшелима је закључен 10. новембра 2009. године, у Викторији на Сејшелима, на енглеском језику.⁶²

---

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ ICC Commercial Crime Services, *2009 worldwide piracy figures surpass 400*, Op.cit.

⁶⁰ “Council Decision 2009/877/CFSP”, Council of the European Union, Luxembourg, 23 October 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:315:0035:0036:EN:PDF>, 30/5/2010.

⁶¹ “Exchange of Letters between the European Union and the Republic of Seychelles on the Conditions and Modalities for the Transfer of Suspected Pirates and Armed Robbers from EUNAVFOR to the Republic of Seychelles and for their Treatment after such Transfer”, 30 October 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:315:0037:0043:EN:PDF>, 30/5/2010.

⁶² “Agreement between the European Union and the Republic of Seychelles on the status of the European Union- led forces in the Republic of Seychelles in the framework of the EU military operation Atalanta”, Victoria, Seychelles, 10 November 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:323:0014:0019:EN:PDF>, 30/5/2010.

Суочен са чињеницом да ће борба против пирата трајати много дуже од годину дана, Савет ЕУ је, још 15. јула 2009. године, донео одлуку о неопходности продужетка мандата Поморских снага. Да би се Поморским снагама ЕУ, али и снагама других савеза и држава, омогућило да се и даље боре против пирата, СБ УН је, на седници одржаној 30. новембра 2009. године, усвојио Резолуцију 1897, којим је рок из Резолуције 1846 продужен на још 12 месеци.⁶³ Савет ЕУ је у складу са ранијим одлукама, на седници 8. децембра 2009. године усвојио амандмане на Заједничку акцију, којим је мандат Поморских снага продужен до 12. децембра 2010. године.⁶⁴ Деловање Поморских снага ЕУ у сарадњи са осталим морнарицама у првом тромечју 2010. године је довело до смањења пиратских активности у односу на последње тромечје 2009. године, али и у односу на прво тромечје 2009. У прва три месеца 2010. године, сомалијски пирати су извели 35 напада уз 9 отмица, и то у Аденском заливу 17 напада уз 4 отмице, а у водама југоисточно од сомалијске обале 18 напада уз 5 отмица.⁶⁵ Међутим, у другом тромесечју 2010. године, стање се драстично погоршало, са 66 напада уз 16 отмица, од чега је највећи број напада изведен у водама источно од сомалијске обале. Напади током прве половине 2010. године указују да се пирати све више удаљавају из Аденског залива и главнину свог деловања премештају на исток у југоисток, далеко од сомалијске обале и оперативних зона међународних поморских снага. Пиратска мрежа се све више шири према водама Кеније, Танзаније, Сејшела, Мадагаскара, па и Омана. Пирати располажу великим бродовима, који могу да плове на велике удаљености од обале и могу самостално да функционишу на мору по неколико месеци, што значајно доприноси ширењу пиратске мреже.⁶⁶ Имајући у виду да се стање

---

⁶³ “Resolution 1897 (2009)”, United Nations Security Council, 30 November 2009, Интернет, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/624/65/PDF/N0962465.pdf?OpenElement>, 25/5/2010.

⁶⁴ “Council Decision 2009/907/CFSP”, Council of the European Union, Brussels, 8 December 2009, Интернет, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:322:0027:0027:EN:PDF>, 30/5/2010.

⁶⁵ ICC Commercial Crime Services, Worldwide hijackings rise as pirates expand area of operation, 21 April 2010, Интернет, http://www.icc-ccs.org/index.php?option=com_content&view=article&id=406:worldwide-hijackings-rise-as-pirates-expand-area-of-operation&catid=60:news&Itemid=51, 1/6/2010.

⁶⁶ ICC Commercial Crime Services, *Pirates face new resistance as navies strike back, says IMB*, 15 July 2010, Интернет, http://www.icc-ccs.org/index.php?option=com_content&view=article&id=418:pirates-face-new-resistance-as-navies-strike-back-says-imb&catid=60:news&Itemid=51, 17/7/2010.

у региону суштински није поправило, јер се пиратска мрежа шири и на друге области, ЕУ је решила да своје поморске снаге ангажује на много дужи период од раније планираног. С тим у вези, Савет ЕУ је одлучио да мандат Поморских снага продужи до 12. децембра 2012. године.⁶⁷ Са друге стране, ЕУ покушава да у борбу против пирата укључи што више афричких држава. У том циљу Савет је у марту 2010. године дао овлашћење Специјалном представнику за спољне послове и политику безбедности, Кетрин Ештон, да започне преговоре са Маурицијусом, Мозамбиком, Танзанијом, Угандом и Јужноафричком Републиком ради закључења споразума о трансферу и суђењу пиратима.⁶⁸ У досадашњем току операције, Поморске снаге ЕУ су успешно штитиле конвоје са хуманитарним помоћи, али нису успеле да разбију мрежу сомалијских пирата. Патролирање у водама око Сомалије се показало недовољним, јер тридесетак војних бродова у региону, од којих је половина у саставу Поморских снага ЕУ, немају капацитет да заштите пловидбу на морском пространству од 3 милиона km². Велики проблем је то, што су пирати, који изводе нападе, у суштини периферни чворови мреже, чија се главнина налази на копну. Процењује се да у водама око Сомалије број пирата не прелази 1.000, али да мрежа директне подршке на копну има преко 15.000 људи.⁶⁹ С тим у вези, успешна борба против пирата захтева неутралисање њихових база и логистичке подршке на копну, кроз обавештајни рад, ангажовање копнених снага и специјалних јединица, а то није део Операције „Аталанта“.⁷⁰ Тај посао је препуштен сомалијским снагама безбедности, које још увек немају ни људство ни оперативне капацитете да се суоче са тим проблемом.⁷¹ Посебно је значајна потреба улагања напора да се умањи подршка, коју пирати, као нова врста политичке и економке елите у Сомалији, уживају међу локалним становништвом. Са зарадом, која само од

---

⁶⁷ Council of the European Union, *EU naval operation against piracy (EUNAVFOR Somalia - Operation ATALANTA)*, July 2010, Op.cit

⁶⁸ Council of the European Union, *Press Release 3005th Council meeting, Brussels, 22 March 2010*, Интернет, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/113482.pdf, 2/6/2010.

⁶⁹ Robyn Hunter, *Somali Pirates Living the High Life*, 28 October 2008, Интернет, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7650415.stm>, 2/6/2010.

⁷⁰ Sven Ortmann, *Mission Atalanta” or: How to demonstrate incompetence*, Интернет, <http://defense-and-freedom.blogspot.com/2008/11/mission-atalanta-or-how-to-demonstrate.html>, 2/6/2010.

⁷¹ Freedom C. Onuoha, Op.cit.

откупа износи од преко 100 милиона долара годишње, пирати располажу средствима којима могу да купе било шта или било кога у Сомалији, а лусузан живот пирата је све привлачнији за сиромашне становнике ове државе.⁷² Са друге стране, сомалијски пирати се често представљају као браниоци сомалијских вода и обале од страног експлоатисања, које се испољава кроз нелегални риболов и одлагање опасног отпада у водама око Сомалије. Нападајући бродове америчких, европских и азијских компанија, пирати наводно спречавају крађу сомалијских природних ресурса и угрожавање животне средине.⁷³ Пошто се борба против пирата одвија у оквиру управљања кризом у Сомалији, ЕУ је ангажована на неколико поља, у циљу јачања сомалијске државе. Прво је политичко поље, које подразумева помоћ у изградњи државних структура под руководством Прелазне федералне владе, подршку Цибути-процесу и помоћ за функционисање мировне мисије Афричке уније у Сомалији. Пружање помоћи за развој Сомалије је друго поље, које обухвата финансијску помоћ из Европског фонда за развој (*European Development Fund*) од 214 милиона евра у периоду од 2008. до 2013. године за пројекте унапређења управе и образовања, и развој руралних подручја. Треће поље подразумева ангажовање ЕУ у циљу унапређења безбедности у Сомалији, што обухвата, са једне стране, подршку сомалијској влади да развије сопствене безбедносне капацитете, кроз обуку и материјалну помоћ, а са друге, ангажовање Поморских снага ЕУ у борби против пирата.⁷⁴

---

⁷² Robyn Hunter, Op.cit.

⁷³ Paul Salopek, *Off the Lawless Coast of Somalia, Questions of Who Is Pirating Who*, 10 October 2008, Интернет, http://archives.chicagotribune.com/2008/oct/10/news/chi-somalia-pirates_salopek1oct10, 2/6/2010.

⁷⁴ EU Council Secretariat, *EU Engagement in Somalia*, April 2010, Интернет, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/missionPress/files/100407%20FACTSHEET%20EU%20ENGAGEMENT%20SOMALIA%20-%20version%208_EN01.pdf, 2/6/2010.